

Obrazovanje u prijateljstvu

„Nametanje stvari silom na autoritativan način nije pravi put za podučavanje. Idealan stav roditelja sastoji se više u nastojanju da postanu prijatelji svoje djece.“

29.06.2015.

Odgajati djecu dobro nije samo pitanje prenošenja određenog znanja ili vještina, već ono iznad svega zahtijeva pomaganje djeci da se razvijaju kao osobe, da razviju svoj

potencijal koji je dar primljen od Boga.

Naravno, osoba također treba i podučavati, prenositi sadržaj - ali bez gubljenja iz vida činjenice da cilj daleko nadmašuje podučavanje određenih ručnih ili intelektualnih sposobnosti. Ono zahtijeva uključivanje slobode osobe koju se oblikuje i, zajedno s njom, njezine odgovornosti.

Stoga je u odgoju djece veoma važno postavljati ciljeve, prikladne zadatke koji, usklađeni s djetetovim godinama, mogu biti shvaćeni kao nešto što ima smisla i što daje značenje i vrijednost onome što se od djece traži da urade.

Obrazovanje kroz prijateljstvo

U isto vrijeme, roditelji trebaju imati na umu da, posebno u prvim fazama

razvoja, obrazovanje sadrži snažnu komponentu privrženosti. Volja i intelekt ne razvijaju se odvojeno od raspoloženja i osjećaja. Štoviše, emotivna ravnoteža nužna je za pravilan razvoj intelekta i volje. Kada to ne bi bio slučaj, lako bi se moglo dogoditi da se tijekom procesa učenja pojave promjene, a kasnije može doći i do razvoja poremećaja osobnosti.

Ali kako osoba može postići ovu ravnotežu u emocionalnom okviru djeteta, a kasnije adolescenta i mladog odraslog? Ovdje se suočavamo s jednim od možda najtežih pedagoških pitanja jer, između ostalih razloga, radi se o praktičnoj stvari koja ovisi o situaciji pojedine obitelji. U svakom slučaju, može se ponuditi početni odgovor: nužno je stvoriti povjerenje.

Apostol preporuča: *Očevi, ne ogorčujte svoje djece da ne klonu duhom.* [1] Ukoravajući ih preoštro,

djeca bi lako mogla postati strašljiva i ograničena u odvažnosti te strahovati od preuzimanja odgovornosti.

Stvaranje povjerenja povezano je s prijateljstvom, koje obrazovni zadatak čini uistinu plodonosnim. Roditelji moraju pokušati postati istinski prijatelji svoje djece. Na tome je sv. Josemaria često inzistirao: „Nametanje stvari silom, na autoritativan način, nije pravi put za podučavanje. Idealan stav roditelja sastoji se više u nastojanju da postanu prijatelji svoje djece – prijatelji koji će biti voljni dijeliti njihove tjeskobe, koji će slušati njihove probleme, koji će im pomoći na učinkovit i prihvatljiv način.”[2]

Na prvi pogled nije lako razumjeti što za roditelje znači „postati prijatelji svoje djece.” Prijateljstvo je moguće između ljudi na istoj razini, između ravnopravnih, a ova jednakost

suprotstavljena je prirodnoj asimetriji odnosa roditelj-dijete.

Djeca od svojih roditelja primaju mnogo više nego što bi zauzvrat ikada mogla vratiti. Ona se nikada neće moći odužiti za ono što duguju svojim roditeljima. Roditelji najčešće ne smatraju da se „žrtvuju“ za svoju djecu, iako to zapravo čine. Ono što svojoj djeci nude kao dar ne gledaju kao osiromašenje i vlastitim potrebama pridaju malo pažnje – ili radije, potrebe svoje djece smatraju vlastitima. Svoj bi život dali za svoju djecu, a često to upravo i čine ne obraćajući pažnju. Veoma je teško pronaći veće sebedarje u međuljudskim odnosima.

Ipak, istina je također i da djeca obogaćuju svoje roditelje. Roditelji od svoje djece primaju nešto osobito važno: prije svega, privrženost koju im samo ona mogu dati budući da je svaka osoba jedinstvena. A zatim i

priliku da iziđu iz sebe, da se „izvlaste“ u svom sebedarju drugome – muž ženi, žena mužu i oboje djeci – te se tako razvijaju kao osobe.

Kao što II. vatikanski sabor naučava: „čovjek, jedino stvorenje koje je Bog htio radi njega samoga, ne može u potpunosti pronaći sebe osim u iskrenom sebedarju.“[3] Dati i primiti ljubav jedina je stvar koja može ispuniti ljudsk život sadržajem i „težinom“: *amor meus, pondus meum*, govori sv. Augustin.[4] A ljubav je življa u osobi koja je sposobna izdržati teškoće za ljubljenu osobu nego u onoj koja je samo sposobna ugodno se družiti s drugom osobom.

Ljubav uvijek zahtijeva žrtvu i ne iznenađuje da će je stvaranje okruženja povjerenja i prijateljstva s djecom također zahtijevati. Obiteljsko okruženje treba izgrađivati: ono se ne dobiva. Ovo ne

znači da se radi o mukotrpnom zadatku ili da su za njegovo izvršenje potrebne posebne sposobnosti. Ali zahtijeva obraćanje pažnje na sitne detalje, poznavajući kako djelima iskazati ljubav koja se nalazi u vlastitom srcu.

Obiteljsko okruženje razvija se prije svega iz privrženosti koju supružnici imaju i iskazuju jedan drugome. Može se reći da je privrženost koju djeca primaju preobilje onoga što njihovi roditelji iskazuju jedan drugome. Djeca žive od ovakvog okruženja, iako ga ponekad spoznaju bez da su toga u potpunosti svjesni.

Može se zaključiti da ovaj sklad između roditelja postaje još važniji kada su u pitanju djela koja se izravno odnose na djecu. Što se tiče njihovog odgoja, ključno je da su roditelji složni. Primjerice, odluka donesena od strane jednog roditelja mora biti potvrđena od strane

drugoga. Ako joj se proturječi, osoba loše odgaja svoju djecu.

Roditelji također trebaju podučavati jedan drugoga, i učiti kako dobro odgajati djecu. Za oca ili majku koji nisu dobro izgrađeni veoma je teško biti dobar odgajatelj. Oni se moraju osobno razvijati, pažljivo brinući o svom bračnom odnosu i izgrađujući vlastite krjeposti. Njihov mora biti zajednički napor za dobro njihove djece.

Obrazovanje u prijateljstvu

Povjerenje potiče prijateljstvo. A prijateljstvo zauzvrat stvara okruženje topline i povjerenja, ono koje je sigurno i spokojno. Stvara klimu koja ne čini samo dobru komunikaciju među supružnicima mogućom već pospješuje njihov odnos s djecom i djece među sobom.

U ovom pogledu, sukobi među supružnicima bitno su različiti od onih koji se javljaju među braćom i sestrama. Često se događa, kao što je i normalno, da se djeca svađaju među sobom. Svi se mi, na ovaj ili onaj način, natječemo za resurse, posebice kada su ograničeni. Svako malo dijete želi držati majku za ruku ili sjediti na prvom sjedištu automobila, ili biti miljenik svoga oca, ili prvo otvoriti novu igračku. Ali ove prepirke mogu također biti na izgradnju te pomoći roditeljima naučiti djecu kako se međusobno slagati. One su prilika za naučiti djecu kako željeti dobro drugih, opraštati, popuštati ili odbiti popustiti kada je to potrebno. Odnos među braćom i sestrama, kada je dobro usmjeren, pojačava rast u krjepostima i izgrađuje prijateljstvo koje će trajati tijekom cijelog života.

Ali prijateljstvo između supružnika također treba utvrđivanje. Prepirke

koje se javljaju između muža i žene često su posljedica nedostatka komunikacije. Uzroci mogu biti poprilično različiti: drugačiji načini gledanja na stvari, dopuštanje rutini ulazak u dnevni život, dozvoljavanje ispada lošeg raspoloženja, itd. Koji god uzrok, nit dijaloga biva izgubljena. Osoba treba priznati svoje pogreške, ispričati se i oprostiti. „Ako bih davao savjete roditeljima, rekao bih im, iznad svega, dozvolite svojoj djeci da vas vide kako pokušavate živjeti u skladu sa svojom vjerom. Ne dajte se zavarati: ona sve vide, od najranijih godina, i prosuđuju o svemu. Dopustite im vidjeti da Bog nije samo na vašim usnama već i u vašim djelima; da se trudite biti odani i iskreni, te da volite jedno drugo i zaista volite i njih.”[5]

Ono što djeca žele nije da roditelji budu posebno inteligentni ili uglađeni, ili da uvijek dijele najbolje

moguće savjete. Niti je njihova glavna briga da im roditelji daju mnogo igračaka ili ih vode na prekrasne odmore.

Ono što uistinu trebaju je vidjeti da roditelji vole i poštuju jedno drugo te da vole i poštuju njih, djecu. Ona traže kod svojih roditelja „dokaz vrijednosti i značenja života, pokazan kroz život određene osobe i potvrđen u različitim situacijama i okolnostima koje se događaju tijekom vremena.”[6]

Kao što je sv. Josemaria rekao, obitelj je zasigurno *najvažniji posao*, i najviše zadovoljavajući za roditelje ako u nju ulože potrebnu brigu i ljubav. Ova briga zahtijeva stalan napor za rast u krjepostima i neprekidnu budnost. Ipak, teškoća se nalazi u ispunjavanju ovog zahtjeva. Kako mogu dati valjano svjedočenje značenju života? Kako mogu cijelo vrijeme biti usklađen u svom

ponašanju? Ukratko, kako mogu odgajati svoju djecu za prijateljstvo ili, drugačije rečeno, za ljubav i sreću?

Kao što je gore spomenuto, sama ljubav koju supružnici iskazuju jedan drugome i svojoj djeci, pruža barem dijelom odgovor na ova pitanja. Uz to, dva vida obrazovanja su posebno važna s obzirom na osobni razvoj djeteta i njegovu sposobnost odnošenja s drugima, a time i njihovoj konačnoj sreći. Iako poprilično različiti, svaki je vrlo važan na svoj način.

Prvi vid, ponekad nedovoljno cijenjen, jest igra. Učiti djecu igri često uključuje žrtvu i ulaganje vremena, oskudnog resursa kojeg svi nastojimo gomilati, između ostalih razloga, kako bi se odmorili.

Unatoč tome, jedan od najvećih darova koje dijete može primiti od svojih roditelja je njihovo vrijeme.

Ono je znak bliskosti, veoma posebnog načina ljubavi. Stoga igra već doprinosi izgrađivanju okruženja povjerenja koje razvija prijateljstvo između roditelja i djece. Štoviše, igra usađuje temeljne stavove koji su temelj krjeposti potrebnih za suočavanje s mnogobrojnim životnim situacijama.

Drugi vid uključuje razvoj djetetove osobnosti. Način postojanja oca i majke, u njihovoj raznolikosti, ublažava karakter i identitet sina ili kćeri. Ako su roditelji prisutni i na pozitivan način sudjeluju u odgoju svoje djece – osmijehom, postavljajući pitanja, ispravljajući bez obeshrabrivanja – oni pokazuju, kao osmozom, model kako osoba treba djelovati, kako se ponašati i suočavati sa situacijama u životu.

Ako se sami roditelji trude razvijati, slušati, biti veseli i prijateljski raspoloženi, oni nude svojoj djeci

slikovit odgovor na pitanje kako živjeti radostan život, unutar ograničenja našeg zemaljskog postojanja.

Ovaj utjecaj prodire do najdublje jezgre djetetovog bića, a njegova važnost i posljedice očituju se samo prolazom vremena. U modelima koje otac i majka nude, djeca otkrivaju što znači biti muškarac ili žena u okviru istinskog doma. Oni otkrivaju da su sreća i radost mogući zahvaljujući uzajamnoj ljubavi te da je ljubav plemenita stvarnost, usporediva sa žrtvom.

Stoga, na prirodan i spontan način, obiteljsko okruženje pruža djetetu čvrst temelj potreban tijekom života, unatoč odstupanjima koja mogu prevladavati u društvu. Obitelj je povlašteno mjesto za doživjeti veličinu bivanja čovjekom.

Sve ovo naglašava važnost samopožrtvovne ljubavi roditelja. S

jedne strane, oni su doživjeli radost nastavljanja sebe u djetetu. S druge, svjedoče rastu osobe koja, malo po malo, prestaje biti dio njih kako bi postala svoje istinsko ja.

Roditelji također sazrijevaju kao roditelji u onoj mjeri u kojoj s radošću promatraju razvoj svoje djece i njihovo smanjenje ovisnosti o njima. Dok će ključna veza s njihovom djecom uvijek ostati, dolazi do polaganog i prirodnog nastanka nove, neobjavljene biografije, koja na ovaj ili onaj način možda ne odgovara očekivanjima koja su imali na umu i prije nego se dijete rodilo.

Odgoj djece, njihovo odrastanje i sazrijevanje dok ne dostignu samostalnost, lakše će biti postignuto ako par također njeguje okruženje prijateljstva s Bogom. Kada obitelj sebe vidi kao *kućnu crkvu*,^[7] dijete prirodno upija nekoliko kratkih činova pobožnosti i uči „postaviti

Boga na prvo mjesto svojih ljubavi. Ono uči vidjeti Boga kao svog Oca i Mariju kao svoju Majku dok se uči molitvi slijedeći primjer svojih roditelja."**[8]**

J.M. Barrio i J.M. Martin

Fusnote:

[1] *Kol 3, 21.*

[2] Sv. Josemaria Escriva, *Susret s Kristom*, 27.

[3] Pastoralna konstitucija, *Gaudium et spes*, 24.

[4] Sv. Augustin, *Ispovijesti*, XIII, 10.

[5] Sv. Josemaria Escriva, *Susret s Kristom*, 28.

[6] *Isto.*

[7] Usp. 1 Kor 16, 19.

[8] *Razgovori s msgr. Escriva de Balaguer*, 103.

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/hr-hr/article/
obrazovanje-u-prijateljstvu/](https://dev.opusdei.org/hr-hr/article/obrazovanje-u-prijateljstvu/)
(11.08.2025.)